

"Harmadszor azt kérdeztem tőle, hogy mi van a kocsiban, azt felelte, hogy a stari papa spaty"1

Halálos kimenetelű szovjet katonai atrocitások a vasúton 1946-ban

Az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelent *Magyarország története* című munka tömören összefoglalja az átvonuló Vörös Hadsereg által elkövetett atrocitásokat: tömeges nemi erőszakot, fosztogatást és 170-180 ezer fő kényszerszolgálatra szállítását írja a szerző a szovjet katonák számlájára.² A világháborút követő hónapokban sem állt helyre a személy- és vagyonbiztonság, sőt, amint erről vasúti források tanúskodnak, az árudézmálások terén még romlott is a helyzet.

A MÁV Igazgatóság még 1944 nyarán szervezett őralakulatokat a vasúti ingatlanok és szállítmányok védelmére. Felállításukat a belügyminiszter rendelte el, tagjai a rendőrség kötelékébe tartoztak. Egyenruhájuk nem volt, pisztolyukról és „*Rendőri karhatalom vasúti őrsége*” feliratú karszalagjukról ismerték fel őket.³ 1945-1946-ban a civil és vasutas fosztogatók megfékezése mellett gyakran kerültek összetűzésbe szovjet katonákkal is.

A MÁV belső használatú kimutatásai szerint a mindennapos fosztogatások és eltulajdonítások 70-80 %-át „idegen katonai ruhába öltözött” személyek követték el, többségük a Vörös Hadsereg kötelékeiben szolgált. Elsősorban az átvonulók részéről voltak gyakoriak a támadások, amelyek során halálesetek is előfordultak.⁴ Ez történt 1946. február 27-én a 913. sz. gyorsvonaton. A vasútbiztosító őrség többször is megakadályozta az utasok kifosztását, ezért a feldühödött katonák Soroksár vasútállomáson az egyik szakaszvezetőt vasdoronggal többször megütöttek, majd lelőtték.⁵

Két héttel később, 1946. március 13-ról 14-re virradó éjszaka Komárom rendező pályaudvaron is tragikus esemény történt: B. Nagy Lajos vasúti segédtsírtet egy orosz szállítmány fegyveres katonái megtámadták és egy vasrúddal halálosan megsebesítették. Az áldozat szolgálati táblázatából tudjuk, hogy 1906-ban született Kőtegyánon, reformátusként. Négy polgárit végzett, 1933-ban házasodott, 1939-ben és 1944-ben egy fia és egy leánya született. 1923-1927-ig asztalosmestereknél állt alkalmazásban, ezután lépett be a MÁV-hoz. Pályamunkásként kezdte a Békéscsabai Osztálymérnökségnél, később állomási létszámba került át, mint vonatfékező, majd 1931-től kalauzként dolgozott. 1941-től állomásfelügyelőként Csillagtanyán és Kecskeméten teljesített szolgálatot. 1942-ben Kisnyírrre (Hetényegyháza), innen 1945-ben Pirtóra kérte át

¹ Idézet a csatolt jegyzőkönyvből. A tanú félreértette az orosz szavakat (az idős papa alszik), valójában „patrul, papa, patrol” (őrzár, papa, őrzár) hangzott el.

² Bálint Csanád – Font Márta – Katus László – Kubinyi András – Pálffy Géza – Romsics Ignác: Magyarország története. Főszerk. Romsics Ignác. Akadémiai Kiadó, 2010. (Akadémiai kézikönyvek) 844. p.

³ MÁV SZK Zrt. MTÜ Archivum (továbbiakban: MA) AG.12004. doboz, 8888/1944. sz. ügyirat

⁴ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Z 1523 MÁV igazgatói értekezletek iratai, 1871-1949. 66. csomag Üzletigazgatói előértekezlet 1945. december 10. és Üzletigazgatói értekezlet 1945. december 11.

⁵ MA Magyar Államvasutak Üzletvezetősége, Budapest iratai, AB.10450. doboz, 16607/1946. sz. ügyirat

magát,⁶ a háborús események miatt azonban 1945 márciusában Németországba menekült. Visszatérve Kisnyír állomáson jelentkezett szolgálatra, ahonnan újra áthelyezték Pirtóra. A végzetes támadás idején Mosonszolonkon kocsiba rakott ingóságait kísérte új állomáshelyére.⁷

13837

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK szolgálati főnökség.

20.38/gy. szám.

B A L E S E T I J E G Y Z Ó K Ö N Y V.

Lásd a 20000/1941. számú rendeletet.

Felvétetett 1946. március 18. -n.

1./ A baleset helyszíne, az állomás, ha vonalon történt a két szomszédos állomás és a szelvényszámok feltüntetésével, vonat, kocsiszám és cégjel megjelölésével 102730. Máv. G.

2./ A baleset időpontja 1946. évi március hó 14. n 3 óra 30 perc.

3./ A sérült vezeték és keresztnéve: B. Nagy Lajos, ale. előjár.

Születési helye és ideje év hó ... n.

Családi állapota és gyermekeinek száma:

Foglalkozása, alkalmazottnál szolgálati minőség és honállomás Máv. ale. előjár. Mosonszolonkon - Pirtó ale. ra. alk.

Fizetése, keresete, óra, napi, heti, havi bére

Lakóhelye, utca, házszám:

Eltartottaknál az eltartó neve, foglalkozása és lakása: ...

Tag illetve igényjogosult családtag a MÁV. B.B.I.-nél? Máv. B. B. I. nek Lajos

Tag illetve igényjogosult valamely idegen B.B.I.-nél, OTI. MABI. stb.:

Volt-e a baleset előtt valamilyen testi fogvatkozása, vagy baja?

Ittas volt-e az eset idején és ha igen kik állapították meg?

Mikor hagyta abba a munkát, esetleg tovább dolgozik-e? Anommal abbahagyta

4./ Volt-e a sérült biztosítva, mily összegre és milyen intézetnél? Az Európai Áru és Fogyasztbiztosító Rt.-nél való biztosítás esetén bejegyzendő, hogy a biztosítás kötvénnyel, vagy felragasztott és aláírt bélyeggel történt-e?

5./ Ki nyújtotta az első segítyt? Könyvi körkörös

6./ Időjárás. Megenlitendő a helyszín világítása, sikos hely, homokolása stb. is: + 40. Fender. - zölél effel a helyen nem volt megvilágítva. -

⁶ MA Személyzeti ügyek gyűjteményes iratai, CS.10058. doboz, B. Nagy Lajos szolgálati táblázata

⁷ MA Magyar Államvasutak Üzletvezetősége, Budapest iratai, AB.10481. doboz, 26077/1946. sz. ügyirat

7./ A rendőrség, csendőrség a tényállást megállapította-e és hol van annak a székhelye?
Komáromi, Veszprém, Veszprém Ede utca 6. szám.
KIHALLGATÁSOK.

Minden vallomás a kihallgatott előadása szerint, első személyben elmondva, veendő fel. A vallomást annak felolvasása után kell a kihallgatottal aláíratni. Ha írni-olvasni nem tud, kézjeggy veendő és a vallomás két tanuval aláíratandó. Bővebbet lásd a 20000/1941. számú rendeletben.

Kihallgatandók: 1./ A sérült az eset lefolyására. Kinek, mikor jelentette az esetet és végül saját magát vagy másat okol-e a balesetért? Sérült vallomása 2 tanu jelenlétében veendő fel s irandó alá.

2./ A tanúk a baleset lefolyására.

3./ A vonathan történt balesetknél az érdekelt jegyvizsgáló ha nem is volt tanuja az esetnek.

4./ Az esetleges érdekelt személyzet, mulasztó.

VALLOMÁSOK.

Kihallgatva:

Végh Dézsi, árkai állomás, Salátás-vezető, aki Komáromban 1900 év. 10. hó 1-én született, 1914. aug. 7. óta dolgozik, most, 2 gyermek anyja, havi fizetése 7.800.000.-P. lakása Komárom Máv. lakótelep, 2. sz. épület 4. sz. ajtó. -

Vallja: Rendező h. udvar karandék nagányan voltak kiöröközve a gyors továbbított igénylő kocik. - Balázs István főnök, rendelő főnök forgalmi mozdálybakkor elrendelte nekem hogy a Salátás gárral törökök a vonatok ingóráig (10.7.30 sz. kocsi) egy elő és egy illav. bevezető kocik. - Még azelőtt kezdtem a főnök úrtól, ha esetleg körbe állnak 1-2 más. magamnak gyors továbbított igénylő kocik, ha az kocik horkatol ki Salátás nélkül, ami még kéfék egy induló orok magam.

mátra. - 5 kocsis bűt el kétségbeesés az átmenet után.
 Ezen a III ik nagány mellett Tóth István úr. atyja, kocsi-
 denővel együtt a föld alatt. - Budapesten, felső részénél
 a gyűjtőház az oldalán. - Mikor a 102730. n. állomásnál
 voltak - Párta állomására feladott, attól többé nem
 ingózággal kaptak kocsit mellett, elhaladtam, amely
 az egyik kiveendő kocsi kiperke, hőzget hallottam.
 Ezen megpróbáltam a kocsit oldalról, s mikor valahányszor
 nem kaptam megismételtet, s ekkorára oda est
 Tóth István úr, s mondottam neki: hogy hőzget
 hallottam a kocsiból. - Magamról a kocsit mind
 oldalán kinyitottam, valahányszor a kocsiból, s vele együtt
 ben a Dénapart felől magyar nyelvű kiáltás
 hallatott, hogy: ez is a kocsiból ugrott ki! Ezen
 a kiáltás, minthet később megfordultam a 102730. n.
 kocsit mellett állott, magamról attól többé nem
 ingózággal kaptak kocsit helyen - Budapesten való
 2394. n. kocsit kérésre hallatta. - A 102730. n. kocsit
 nt oldalán kinyitottam, attól, felső a kocsit, s
 s ez annak, melletti kagylókat, s kiáltottam,
hogy te kaptad a kocsit. Ezen a minden,
 fagyban, kemény orok katonák, kinek munkája
 a földön volt, azt mondottam, hogy nyugodtan!
 Ezen is megismételtet, hogy igenis kaptad, s
 ezen nyugodtan felől újra. Flammadon
 azt kiderített, hogy mi van a kocsiban,
 azt felelt, hogy a stari papa stary. Ezen azt
 mondottam Tóth István úr, hogy megpróbáltam
 a kocsit, néztem meg, mi van a kocsiban. - Ezen
 Tóth azt felelt, hogy megpróbáltam, mert a
 kérésre nem lehetett a földön fekvő. - Ezen
 azt, hogy megpróbáltam, mikor még Tóth nem ment
 az a másik oldalra, a III ik nagány katonák oldalán
 2 fegyveres magyar katonák láttam, s kiderített
 őket, hogy götyök az egység; de az nem jött
 hanem tovább mentek. - Ezen mintén kérésre
 voltak egy magyar vállalkozóknak. - Tóth
 segélyhívására el kellett mennem az
 orok katonák, de még ráelődött megfordultam,

4000-4500 fős az arcaiban világitottak, kéke láncokba
 mal, észak felé felismerhetetlen. - Tüskés ugrás
 hogy az orra katonák a rendsző h. u. Tük rágyújt
 napokig gépre város 88/52104. n. vállalkozások
 katonák. - Dalkán a mozik oldalra átmenet
 és a nyugati kővető útjában maradtak, megállá-
 pitottak, hogy kettő a rézlel nem bírnak. Váma
 mentünk a II. n. rendsző központok, sőt
 Balázs főként az enklé kövisei jelölték
 ő felváltó minőségűek, alommal telefon
 a Gy. P. W-t és a mentők vitéltek. - Mikor
 a katonák felé mentünk, alatta a kővető körül
 4-5 bősé dörög el, s az a kővetővel
 ütköztek. - Végül az első úr volt.

A vallomások szükség esetén betétiven folytatandók, ide-

Felvette: *Székely Péter*
 mai. tanács VÉLEMÉNY.

A baleset oka, a sérült vagy másvalaki vigyázatlansága,

gondatlansága, vagy véletlen vagy stb.:

Mosonmagyaróvár alommal - Píró állomáson
 a kővetővel ingázók kiterít, sa kővetővel
 kővetővel, alatta a 91. n. vonat és a 88/52104. n. rális
 mányok. katonák orra katonák megállták
 és leülték.

A jegyzőkönyvet felvette, név, rang, lakás:

Székely Péter
 mai. tanács, Komárom alommal

Az orvosi láttelepet csatolni kell! Bélyegmentes.

Felülvizsgálta:

Kelt év hó 20. n.

szolgálati főnök.

Jegyzet. Felterjesztés a 20000/1941. számú rendeletben elő-
 irt jelentéssel történik.

[illegible]

a főhadnaggyal együtt elmentünk a város közelebbi ré-
vén álló orosz karamcznoki kocsihoz, ahol a G. P. U.
az egész kocsi átvizsgálta, a kocsikat felkeltette, s min-
dentünk a 2 emberhez. - Az egész merészlenség hátul-
ról előre végig futtaták, s a kocsihoz kocsikari
holmikat, tovább kalbákat, zsebkészleteket, kalonnyák
csukákat, kőröket, s az egész kocsitól sőt. kimentek, s
utána visszatértek a 2 letartózkodó orosz-
hoz, s ezek egyenként a 2-ik végig köntös látható
vörösdrótos kiseréket. - Itt valaminek kezdte őket egyen-
ként a főhadnaggyal, melyet mi nem értettünk meg,
de az eredmény az volt, hogy később orosz katonák
a merészlenséghez visszatértek, kocsikát - kocsi meg-
mondották, hogy kik voltak a kocsik. Az orosz
katonák állították rajz felre, illetve vették őket.
A kocsi vizsgálatát oroszok is az 1-ik és 2-ik végig
köntös mentek, Tóth János pedig a 3-ik végig
álló orosz kocsi felé ment. - Minden kocsi
bekeltetve mentünk. - En az egész kocsihoz az
utolsó orosz, hogy az egész orosz katonák, sőt hely-
re, a kályha mellett fejt a legerősebb kályha.
En azonnal felismertek, hogy az volt az orosz
katonák, akik mellett ragadtak, mivel az orosz
kocsihoz. - Ekkor Tóth János a orosz kocsi
felé ment, ahol kezdte látni, hogy mit nézett,
mire az az felé ment, hogy nagyon, mint le-
Tóth az kezdte, hogy felismertek, igen váta-
valtam, mire Tóth az felé ment, hogy ő is. - Melyik
az? kezdte Tóth. a kályhánál sőt, aki az ar-
cát a legerősebb nézett. Erre Tóth az mondott,
igen, az! - Mivel a G. P. U. tovább ment és nem
vették a kocsihoz fejezték megjeppen-
ten, és Tóth-nak is mondottak, hogy kocsihoz
el az felé ment. Mi is a G. P. U. után mentünk,
s mondottak nagyon, hogy átköztető dől
nagyon, de mindketten felismertek. - Az egész
végig mentünk, s annak újra vissza-

fordultanak. - A kis ökrökön körül a kisebb nővérek
 vörösfekete is minden kosiba négy barmukkal, 1 kocu-
 kás nevelés meg károsít. - Mikor oda érték az állat
 a kosiba, melyben felismertem az az oros kato-
 nák, akik mellett magadtam, anélkül, hogy mintha
 megkérdezték volna, a kis nővérek ökrökön nagy
 nevelés meg az az oros katonák, akik mi a hely-
 ha mellett fűz lenyerve kaptak felismertünk.
 Ekkor Maros faluáig utaztunk a jellegettek
 a főhadnagyok, hogy az volt az a katonák, akik
 mi a kosiból kinyugra láttunk, akik és
 mellett magadtam, a kis Tóth István is
 jól ismerem vele. - A főhadnagy az felelt
 a faluáig utaztunk, hogy már felesleges ami megle-
 nitünk, mert a többiek károsítottak. - Ekkor
 az egész károsítást a vállalkozás parancsok.
 károsítást károsít, sőt új meglelték a károsítást
 s amit eredményeként károsít a helyszínre
 a károsítást elengedtek, s 14 oros katonák 3-as
 oros katonák a helyszíni parancsok károsít
 károsít. - Itt is megkérdezték, hogy az állat
 mellett magadtam is a kosiból plőnőleg kinyugra
 oros katonák annak éjén ökrökön volt károsítást
 s mikor és mellett magadtam, felelt az is-
 metelt, hogy károsít, károsít, károsít.

Ezért mondani a károsítást, károsítást
 után aláírtem. - Végül Derró úr el-
 távozott.

Kihallgatva

Felvette: Tóth István ^{mag. károsít.}

Tóth István úr a károsítást, károsítást,
 aki károsít 1903. nov. 18-án károsít, 1933-án károsít
 károsít a károsítást, károsít, 2 károsít károsít,
 károsít károsít 7.300.000 P, károsít károsít károsít
 károsít.

Vallja: Végül Derró úr, károsít, károsít-
 károsít károsítást károsít károsítást, károsít-
 károsít, hogy minden károsít károsít, károsít az károsít
 károsít károsít. - Károsítást károsít károsít

ketten ki, hogy mikor a III. sz. rangú felvétel alapján
a 2. faszorú, vállalkozást kiterjesztő magyar katonai
nemzeti regisztrációra jönni kell és Végül Döntés
az 1-1. társasággal állatként meglehetősen a faszorú,
országos katonával, én olyan test állatnak vettem fel,
hogyha az országos katonai faszorúhoz tartozna
míg, az azonosul elvegye és Végül Döntés
is - magamnak egyéni - megvédtem.
Ezért megkezdtem az országos katonai minőség
irányát. -

Egyéb mondani valóm nincs, felolvasás
már alárakom. - Végül Döntés ismét

Felvettem:

Székely Döntés
már. László. -

Kihallgatva:

Maros Lajos, már. úr, alkat, aki Bajor
1894. II. 24-én született, 1913. május 24-én született,
már, 1. gyermek atyja, lakcíkjelölés 9.900.000. -
lakik Komárom Klappá György új 27. sz.
alatt. -

Már, László, magyar Komárom álló -
már, beosztva. - Ennél előzetesen telefonon
a G. P. U.-t a történetekről. - A kiterjesztett
főhadnaggyal és 2. emberével a helyszínre
mentem. - A II. sz. faszorú elvett - (már elvett -
hívatott.) álló 1923. sz. katonai mentem.
A katonai az a katonai katonai elvett, amit az
előzetes felolvasat Végül Döntés felvett, valamint
leírt. - A főhadnaggy 2 katonájával a faszorú
inodába katonai ő pedig visszatért a katonai.
módszerek, mindegyik elvett az elvett.
D. Döntés Lajos már, elvett is mentem.
A katonai katonai megkezdtem, hogy a katonai
már, folytatás a II. sz. beosztású katonai.

akik reggel 4 óráig önkényesen voltak. - Ők is tudomán-
 nyalvetke arat, hogy helyes a gondolatok, de nem
 szabad feltűnést kelteni; külsőben is szép
 a vallásos helyről mindig elcsúszott, nekem
 hiálgyan a vallomástól. - Negyedünnep-
 ben 13-14 ezer katona 3-as csoport-
 ban lekerült, akik mindegyik, akik oldal-
 állottak, leköndöttek, és ezer meg ezer a
 legtragikusabb képeket láttam. -
 1878. ok. ingósággal voltak, a B. Nagy Lajos
 által kérésre kőre varrában találva vérs 3-4
 kg súlyú gémiszkönyv képző munka-
 darabok karcolás magyarázatra munka-
 ból találta a G. P. U. a vállalkozó könyv-
 hoz tartozó fálal voltak kőiben, melyre
 a vállalkozó parancsok az a felvilágosí-
 tás adta, hogy azokat az egyik állam-
 talaltat, s azek fétter be a fálal kőiben, hogy
 azokat köndöttek el a fálal. - Az egyik tudos
 mondani, hogy a G. P. U. egyik önkényesítél, aki
 gyakrai kőre az állam-
 fálalok kőretek, az köndöttek al-
 fálalok, hogy van-e kőretek? Az fálal, hogy
 igen, köretek felvilágosítást nem adtak, és köre-
 köretek nem köndöttek. - Az ezer katona el-
 került láttam, hogy a vérs gémiszkönyv munka-
 hoz karcolás 4 dek, a fálal kőiben találta karcolás
 darabokat az ezer parancsok-
 kére bevittek. - Magas a vérs gémiszkönyv munka-
 az ezer köretek átadta a magyálatban áll-
 Walter meió magyar kőretek, hogy
 az keményesen adta és köretek kőretek, hogy
 kőretek kőretek. - Önkényes meió a
 magyar kőretek köretek volt a köretek

közközben átkel - a kaudórtól kétszer kiállt a
magyar nyelvű orvosi kórházban. - Ez a kórház
a kórházban van a kórházban.

Ez a kórházban van a kórházban, felolvasa
a kórházban. - A kórházban van a kórházban.

A kórházban van a kórházban:

László Benkő
kórházban
a kórházban

A tanúvallomások részletesen és érzékletesen írják le a merényletet és a nyomozást is. A kialakult helyzet feszültégét és általában a hasonló inzultusokban rejlő veszélyeket jellemzi, hogy lövöldözés miatt a vasutasok, majd az eset kivizsgálására érkezett szovjet főhadnagy és kétfős kísérete sem merte éjszaka megközelíteni az átvonuló ukrán katonai szerelvényt. A másnapi nyomozást 25-30 orosz géppisztolyos biztosította. Az eszméletlen B. Nagy Lajos koponyalapi töréssel került a szőnyi kórházba, ahol március 15-én elhunyt. A fosztogatással és emberöléssel vádolt katonákat a komáromi szovjet katonai parancsnokság Tatára szállította hadbírószobára. A szőnyi magyar rendőrök szintén Tatára vitték az áldozat hulláját, majd boncolás után átadták özvegyének.

Matus László